

Rammeplan for

Faglærerutdanning i musikk, dans og drama

Fastsatt 3. april 2003 av
Utdannings- og forskningsdepartementet

INNHold

Kapittel 1 LÆRERUTDANNING	3
1.1 Formål og egenart.....	4
1.2 Å være lærer.....	5
1.3 Å bli lærer	6
1.4 Samfunn, barnehage/skole, lærerutdanning.....	7
1.5 Fra rammeplan til fagplan	9
Kapittel 2 FAGLÆRERUTDANNING I MUSIKK, DANS OG DRAMA	11
2.1 Formål og egenart.....	12
2.2 Oppbygging og organisering	12
2.3 Praksisopplæringen	13
2.4 Prinsipper for arbeids- og vurderingsformer	14
2.5 Fra rammeplan til fagplan	15
Kapittel 3 PLANER FOR FAG OG FAGOMRÅDER	17
3.1 Pedagogikk.....	19
3.2 Fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid	21
3.3 Musikk	23
3.4 Dans	26
3.5 Drama.....	29
FORSKRIFT FOR RAMMEPLAN FOR FAGLÆRERUTDANNING I MUSIKK, DANS OG DRAMA	32

Kapittel 1

LÆRERUTDANNING

1.1 Formål og egenart

Lærerutdanningene skal samlet dekke det behovet samfunnet har for kvalifiserte lærere i alle fag og på alle fagområder innenfor barnehage, skole og voksenopplæring. Etter endt utdanning skal lærerne kunne arbeide for å realisere de målene som er satt for den enkelte virksomheten og for opplæringssystemet som helhet. I *lov om universiteter og høyskoler* § 54a er formålet med lærerutdanning uttrykt slik:

«Lærerutdanning skal gjennom undervisning, forskning og faglig utviklingsarbeid, gi den faglige og pedagogiske kunnskap og praktiske opplæring som er nødvendig for planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning, læring og oppdragelse. Utdanningen skal ta utgangspunkt i ulike forutsetninger hos elever og barnehagebarn og være i samsvar med målene for det opplæringsnivå utdanningen sikter mot.

Utdanningen skal fremme studentenes personlige utvikling og yrkesetiske holdning, utvikle evne til refleksjon, vekke interesse for faglig og pedagogisk utviklingsarbeid som er relevant for arbeid i skole og barnehage, og gi forståelse for sammenhengen mellom læreryrket og opplæringssystemets funksjon i samfunnet.»

Lærerutdanningen er mangfoldig. De ulike lærerutdanningene sikter mot læreroppgaver i bestemte fag eller i bestemte deler av opplæringen. Samtidig har lærerne en overlappende kompetanse slik at skoleeier kan sette sammen et lærerteam ut fra behovene i den enkelte skole. Gjennom profilering av studiet eller videre utdanning kan lærere også utvide sin tilsetningskompetanse.

Førskolelærerutdanning (treårig) kvalifiserer for pedagogisk arbeid i barnehagen og første klassetrinn i grunnskolen. Med ett års relevant videreutdanning kan førskolelærere tilsettes for arbeid på første til fjerde klassetrinn.

Allmennlærerutdanning (fireårig) kvalifiserer for arbeid i grunnskolen og i voksenopplæring i grunnskolefag.

Faglærerutdanning (treårig og fireårig) kvalifiserer for arbeid i fag i grunnskolen, i videregående opplæring, i voksenopplæring og for annet kulturelt arbeid med barn og unge.

Yrkesfaglærerutdanning (treårig) kvalifiserer for arbeid i videregående opplæring, i voksenopplæring og i fag på mellom- og ungdomstrinnet i grunnskolen.

Praktisk-pedagogisk utdanning (ettårig) bygger på studier i fag eller på en yrkesutdanning med praksis og yrkest teori og kvalifiserer for arbeid på mellomtrinnet og ungdomstrinnet i grunnskolen, i videregående opplæring og i voksenopplæring.

Integrert mastergrad (femårig) kvalifiserer for arbeid i noen fag på mellomtrinnet og ungdomstrinnet i grunnskolen, i videregående opplæring og i voksenopplæring.

Samisk lærerutdanning

Målet for de samiske lærerutdanningene er å sikre samiske områder kvalifisert personale i barnehage og skole. Utdanningene er i hovedtrekk organisert som annen lærerutdanning. Det skal være mulig å ta lærerutdanning med særlig vekt på både nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk språk og kultur. Samisk lærerutdanning er lagt til rette også for studenter fra Sverige og Finland. *Samisk allmennlærerutdanning* kvalifiserer for arbeid i norsk og samisk

grunnskole. *Samisk førskolelærerutdanning* kvalifiserer for arbeid med barn i samiske og norske barnehager og i første klasse i grunnskolen.

Lærerutdanning for døve

Målet med lærerutdanningene for døve er å sikre kvalifisert opplæring for døve barn og unge i barnehage og skole, og de omfatter blant annet fagene norsk tegnspråk og norsk for døve. I utdanningene er noen fag og opplegg justert slik at de passer for døve studenter, og slik at de gir didaktisk kunnskap om opplæring for døve. *Allmennlærerutdanning for døve* kvalifiserer for tilsetning som lærer for døve og hørselshemmede barn og unge. *Førskolelærerutdanning for døve* kvalifiserer for arbeid med døve og hørselshemmede barn i barnehagen og det første året i grunnskolen.

1.2 Å være lærer

Ingen enkeltfaktor er mer avgjørende for kvaliteten i barnehage og skole enn læreren. Den kvalifiserte læreren skal ha en allsidig kompetanse.

Utviklingen i samfunnet bygger på at ny kunnskap blir utviklet, og at kjent kunnskap blir omformet. Læreren trenger metoder til å hente inn og oppdatere sin kunnskap hele livet. Lærerstudiet skal gi innsikt i slike metoder og trening i å bruke dem. En solid *faglig kompetanse*, bygd blant annet på vitenskapsfag, kunstoffag og yrkesfag, er grunnlaget for den pedagogiske virksomheten. Samtidig må studiefagene ses i sammenheng med kunnskapsbehovet i skolefagene, yrkesfagene eller fagområdene i barnehagen. Også oppgavene som kulturformidler, veileder, forbilde og inspirator tilsier at læreren trenger solid faglig kompetanse.

Kjernen i den *didaktiske kompetansen* er å kunne legge til rette for at elevene skal lære å lære, slik at de kan utvikle sin personlige danning og bidra til fellesskapet på en meningsfylt måte. Det dreier seg også om å kunne analysere forutsetninger og behov hos barn og unge, velge og grunngi læringsinnhold, arbeidsmåter, bruk av læremidler og vurderingsformer og kunne utforme individuelle opplæringsplaner. Skal barn beholde og videreutvikle lærelyst og tro på egen mestring, må læreren ha evne til å inkludere barna, foreldrene / de foresatte og kollegene aktivt i det pedagogiske arbeidet. Det er viktig å ha kunnskap om ulike læringsstrategier og vurdere hvordan disse strategiene kan nyttes i ulike situasjoner. Didaktisk kompetanse er også å kunne planlegge opplæringen innenfor rammene som er satt i lover og forskrifter og i planverket for barnehage og skole.

Læreryrket krever *sosial kompetanse*, det vil si evne til samhandling og kommunikasjon. Læreren skal kunne legge til rette for gode læringsmiljøer gjennom samvær med barn og unge, kunne vise omsorg for den enkelte og være tydelig som leder. For å komme alle barn og unge i møte, gi dem gode opplevelser og stimulere deres lærelyst, er det viktig at læreren samarbeider med foreldre/foresatte, kolleger og andre som har ansvar for barns oppvekstmiljø. Skal elevene etablere nye læringsstrategier, må de møte ei lærergruppe som samarbeider om nyskaping i et teamsamarbeid. Et slikt pedagogisk team vil bare lykkes der den enkelte har toleranse og evne til innlevelse, men også kunnskap om ledelse og konflikthåndtering.

Lærere trenger *endrings- og utviklingskompetanse* når de skal fornye den pedagogiske virksomheten. Da må de være åpne for endring og nytenkning når det gjelder kunnskapsinnhold og læringsformer i fagene og i det pedagogiske synet på opplæring. De må samtidig vite hvordan de kan ta vare på det som er verdifullt. Lærerne må, individuelt og i teamsamarbeid, kunne analysere og vurdere aktivitetsplaner, fagplaner, arbeidsmåter og organisering av opplæringen. De må kunne se barn og unges utvikling, læring og danning i

sammenheng med endringer i samfunnet. Det innebærer kreativitet og læringsstrategier som fremmer entreprenørskap, det vil si evne til å ta initiativ til å starte nye aktiviteter eller virksomheter. Læreryrket forutsetter daglig planlegging og oppdatering av kunnskapene.

I all sin virksomhet trenger læreren *yrkesetisk kompetanse*. Det innebærer å kunne se sammenhengen mellom allmenn moral og etikk og de særskilte kravene yrket stiller. Samværet med barn og voksne kan omfatte både informasjonsplikt og taushetsplikt. Ofte møter læreren barn i konflikt og krise, og det kan føre til etiske dilemmaer. Lærerrollen gir makt, og læreren må forvalte denne makten i samsvar med lovverk, erkjente grunnverdier og barns rett til likeverdig behandling. Yrket krever skjønnsomhet og etisk begrunnelse for valg av lærestoff og arbeidsmåter. Etisk kompetanse gir et grunnlaget for lærerens yrkesmessige danning og er nødvendig dersom rollen skal forvaltes med frimodighet, ansvarlighet og ydmykhet.

De fem kompetanseområdene som er nevnt ovenfor, er alle *aspekter ved lærerens mangfoldige yrkeskunnskap*. De er kjernen i lærerens profesjonskunnskap. Disse aspektene blir utfordret i varierende grad i ulike situasjoner. Evnen til å handle under skiftende vilkår gir lærerkompetansen et samlet og personlig uttrykk. Læreren skal kunne reflektere over egen kompetanse, kunne vurdere kvaliteten på opplæringen og kunne stille kompetansen til rådighet for et lærende og handlende kollegialt fellesskap.

1.3 Å bli lærer

Lærerutdanning er *krevede*, fordi studentene skal utvikle mange typer kompetanse og lære på flere arenaer. Lærerstudentene skal i studiet tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan legge grunnlag for personlig vekst og danning og fungere som redskap i yrkesutøvelsen. Studiet må derfor legges opp slik at det fremmer sammenheng i opplæringen og hjelper studentene til å utvikle en helhetlig kompetanse. I en yrkesutdanning skjer læringsarbeidet på tre arenaer:

Praksisfeltet som læringsarena

Den praktiske opplæringen i barnehage, skole og bedrift skal være styrende for en yrkesrettet lærerutdanning. Institusjonene skal tilby lærerstudentene varierte praksiserfaringer, som kan gi en innføring i yrket. Denne praktiske delen av utdanningen må være allsidig, med stigende krav til selvstendighet og ansvar. Studentene skal lære å planlegge, gjennomføre og vurdere opplæring. I møte med barnet eller eleven skal studentene erfare hvor avgjørende et godt sosialt samspill er for vekst og utvikling. Praksisfeltet må også brukes i fagstudiet ved at en bearbeider teoretiske problemstillinger i en praktisk situasjon. Når studentene bearbeider erfaringer fra praksisfeltet, kan de utvikle analytisk ferdighet og evne til å variere arbeidsformer og tilnæringsmåter. At de reflekterer over enkeltsituasjoner som de møter i praksisopplæringen, bidrar til at de utvikler et realistisk syn på læreryrket.

Fagstudiet som læringsarena

Lærerstudentene skal i studiet tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan legge grunnlag for personlig vekst og danning og fungere som redskap i yrkesutøvelsen. Det kan skje på flere måter:

For det første skal studentene skaffe seg grundig innsikt i fagene, både som basis for lærerarbeidet og som del av sin egen dannelsingsprosess. Danning innebærer her at studentene utvikler personlig modenhet og selvforståelse, men også at de tilegner seg vitenskapelig

tenkemåte og bruker kunnskap fra ulike fagtradisjoner på en kreativ, konstruktiv og kritisk måte.

For det andre må fagkunnskapen relateres til arbeid med fagene i ulike opplærings situasjoner. Det skjer i det fagdidaktiske studiearbeidet i hvert enkelt fag og på tvers av fag. Studentene må skaffe seg erfaring med temabasert, tverrfaglig og flerfaglig læringsarbeid, slik at de kan stimulere elevene til varierte læringsstrategier. De skal kunne legge til rette for gode læringsmiljøer i barnegrupper, i klasserom og verksteder og i uteaktiviteter. De må få oppleve hva som skal til for å skape et stimulerende læringsmiljø, tilpasset barn i ulike aldersgrupper og med ulike forutsetninger.

For det tredje må studentene bli kjent med vilkår og rammer for opplæringen. Det krever at de blir kjent med barn og unges læretrang og skaperglede. Studentene må kjenne til og kunne ta i bruk ulike pedagogiske perspektiver og læringsstrategier. De må lære hvordan de kan legge opp et aktivt og positivt samarbeid med hjemmet og med lokalsamfunnet. De skal tilegne seg innsikt i skole- og barnehagehistorie, i utdanningssystemets oppgaver og virkemåte og i viktige prinsipper for organisering og ledelse.

Samhandling, utforskning og refleksjon som læringsarena

De institusjonene som har ansvar for lærerutdanning, må samarbeide med praksisinstitusjonene om å utvikle en helhetlig lærerkompetanse. Studentene skal kunne analysere teorier, erfaringer og innsikter på tvers av fag og læringsarenaer. De må få drøfte praksiserfaringer og aktuelle problemstillinger fra fagstudiet med representanter for teorifagene og for praksisfeltet. Studiet skal på denne måten oppmuntre til studentaktive læringsformer og framstå som et *pedagogisk læringsverksted*. Slik kan studiet legge grunnen for aktiv deltakelse i faglig teamsamarbeid i barnehage og skole.

Forsknings- og utviklingsarbeid er spesielt godt egnet til å identifisere og vurdere ulike tilnæringsmåter og til å forstå hvordan praktisk-pedagogiske utfordringer kan håndteres. Når forskere i lærerutdanningen arbeider med faglige prosjekter i praksisfeltet, vil de bruke problemstillinger og utvikle kunnskap som er gyldig for barnehagen, skolen og yrkeslivet, men også for lærerutdanningen. Praksisnær forskning og forskning på dagens skole og barnehage kan gjøre utdanningen relevant og stimulerende, og studentdeltakelse i slike prosjekter kan stimulere evnen og viljen til fornyelse.

Læring og utvikling skjer gjennom hele utdanningen, men det er først når studentene bearbeider erfaringer på tvers av fag og læringsarenaer, at kompetanseområdene blir sett i forhold til hverandre og kan danne en helhet. Slik kan den enkelte student legge grunnlaget for yrkeskunnskap og for handlekraft som lærer.

1.4 Samfunn, barnehage/skole, lærerutdanning

Skal lærerutdanningen være *relevant*, må den forberede studentene på de kravene og forventningene samfunnet stiller til barnehagen og skolen. Samfunnet endrer seg, og dermed endres også vilkårene for opplæring. Det blir stilt krav til at barnehagen og skolen tar opp i seg og bearbeider tendenser og strømninger i samfunnet. Utfordringene for vår tids lærerutdanning er knyttet til blant annet disse utviklingstrekkene:

Norge står i stigende grad fram som en del av et *globalt samfunn*. Det gir glede og nytte gjennom et større mangfold av kunnskaper, livssyn, livsstil, språk og kunstneriske uttrykk. Barn fra språklige minoriteter utgjør et økende innslag i opplærings systemet, samtidig som behovene og interessene til urfolk og nasjonale minoriteter har fått økt oppmerksomhet. Læreren må ha kunnskap om situasjonen for to- og flerspråklige elever, om møtet mellom

kulturer mer allment, og han eller hun må selv kunne samarbeide med foreldre/foresatte fra ulike kulturer. Studentene må bli kjent med urfolks historie, kultur og institusjoner. I vårt land gjelder dette særlig nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk, kultur og samfunn. Lærerutdanningen bør på sin side rekruttere og inkludere stadig flere minoritetspråklige studenter og ta vare på kompetansen disse studentene kan tilføre barnehagen og skolen.

Mange unge reiser mye. Flere tar deler av utdanningen i et annet land. Det innebærer at det stilles stadig høyere krav til fremmedspråklig ferdighet og til kunnskap om andre land og kulturer. Institusjonene som gir lærerutdanning, skal se til at *det internasjonale perspektivet* blir integrert i alle fag og studieenheter. De må være åpne for impulser fra lærerutdanninger i andre land, gi flere studietilbud på engelsk og legge til rette for studentutveksling. Samtidig må de bli kjent med sin egen kultur gjennom sammenliknende analyser, blant annet av opplæringssystemet. De må også kjenne til de internasjonale menneskerettigheter og barns rettigheter som gjelder på tvers av landegrensene.

Medieindustrien og informasjons- og kommunikasjonsteknologi med verdensomspennende rekkevidde preger samfunnet i stigende grad og fører med seg nye former for læring. Barn og unge er ofte de første til å ta ny teknologi i bruk. Det er en utfordring for lærere som ikke selv er fortrolige med den nye teknologien. Lærerstudentene skal kunne bruke teknologien til læring og kommunikasjon, men de skal også kunne reflektere kritisk omkring bruken av den.

Kunstneriske ytringsformer er en viktig del av hverdagen. Framveksten av musikk- og kulturskoler har bidratt til at langt flere barn og unge har hatt mulighet til å utfolde seg innenfor ulike kunstarter. I tillegg er det frivillige forenings- og kulturlivet en berikelse for oppvekstmiljøet. I barnehagen, skolen og skolefritidsordningen skal skapende virksomhet, opplevelser og kreative uttrykksformer være en vesentlig del. Et nært samarbeid med musikk- og kulturskoler og annet kulturliv i nærmiljøet vil berike barnehagen og skolens virksomhet.

Forbrukersamfunnet slår stadig kraftigere inn i hverdagen til barn og unge. Det utgjør en sterk verdipåvirkning. Barnehagen og skolen må kunne møte denne påvirkningen med alternative kunnskaper og verdier. På dette området må lærere samarbeide nært med foreldre/foresatte. Lærerutdanningen skal på sin side forberede studentene på denne oppgaven. Gjennom kritisk drøfting av forbrukersamfunnet skal studentene lære hvordan de kan presentere elevene for alternative perspektiver, holdninger og verdier.

Et samfunn der sterkere *konkurranse* også preger barnehage og skole, kan stimulere til ekstra innsats og gode lærings sirkler, men kan også gi grobunn for mismot og vegring mot å lære. Det er en utfordring for lærere å hjelpe dem som ikke deltar aktivt. Læringsmiljøet må legges til rette slik at det inkluderer barn og unge med ulike forutsetninger, også de som har behov for spesialundervisning. Alle skal få oppleve at det nytter å arbeide, og at de kan lykkes. Tilpasset opplæring skal være en del av alle fag i lærerutdanningen.

De fleste barn og unge opplever en trygg oppvekst, men noen barn har en utrygg tilværelse, preget av *omsorgssvikt*. Det kan prege læringsfellesskapet og undergrave motivasjonen. Slike problemer kan læreren bearbeide sammen med andre som har ansvar for oppvekstmiljøet til barna. Lærerutdanningen må forberede studentene på disse utfordringene og også gi dem opplæring i å løse konflikter og å forebygge og bekjempe mobbing, vold og rasisme. Utdanningen må hjelpe studentene til å takle situasjoner der barn og unge opplever dødsfall, krig, seksuelle overgrep eller andre kriser som krever særskilt omsorg og tiltak fra lærerens side.

Opplæringen i barnehage og skole har som forutsetning at barna skal vokse opp i et langt mer *likestilt samfunn* enn det tidligere generasjoner gjorde. Det er et mål for opplæringen at begge kjønn skal kunne utfolde seg på egne premisser. Kunnskap om forskjellene mellom gutter og jenter er viktig i lærerutdanningen. Trykket fra en global kultur- og medieindustri,

som ofte er stereotyp i uttrykk og innhold, påvirker barn og unge. Lærerstudentene må ha innsikt i hvordan dette preger kjønns sosialiseringen, og de må kunne trekke konsekvenser av denne påvirkningen i den pedagogiske planleggingen og det metodiske opplegget.

Endringene i nærings- og arbeidslivet stiller store krav til fleksibilitet og endringsvilje, til personlig initiativ og skaperkraft, til å kunne sette visjoner og planer ut i handling. Både barnehage og skole må åpne seg mot lokalt arbeids- og næringsliv. Barn og unge må få kunnskap om ulike yrkesgrupper. Praktisk entreprenørskap er et læringsmål som skolen legger stadig mer vekt på. Dette skal bidra til å utvikle personlige egenskaper som kreativitet og evne til initiativ, og gi kunnskaper som er nyttige for senere arbeidsliv. Kunnskap om å starte egen virksomhet bør inkluderes i en slik opplæring for de eldste elevene.

De tilsatte i lærerutdanningen har derfor et ansvar for å utvikle sin kompetanse om nærings- og arbeidslivet. De må også utvikle læringsstrategier som stimulerer til pedagogisk bruk av entreprenørskap hos framtidens lærere.

Det er et dypt forankret prinsipp i norsk barnehage og skole at barn har rett på *likeverdig opplæring*, uansett bakgrunn, evner og kjønn. Det er en verdi som er spesielt relevant i et flerkulturelt samfunn. Dette prinsippet må få et særskilt uttrykk i lærerutdanningen ved at en legger vekt på rettferdighet, likeverd og tilpasset opplæring.

1.5 Fra rammeplan til fagplan

Lov om universiteter og høyskoler § 46-2 slår fast at departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger. Lov og rammeplaner utgjør et forpliktende grunnlag for institusjonene som gir lærerutdanning, for de tilsatte, studentene og representantene for praksisopplæringen. Med utgangspunkt i rammeplanene utvikler institusjonene fagplaner for obligatoriske og valgfrie studieenheter. Planene skal tolke og presisere mål og fastsette innhold, studielitteratur, arbeidsmåter og vurderingsordninger for hvert fag. De skal også vise helheten i studiet.

Kapittel 2

FAGLÆRERUTDANNING I MUSIKK, DANS OG DRAMA

2.1 Formål og egenart

Faglærerutdanningen i musikk, dans og drama skal kvalifisere for arbeid i grunnskole, videregående opplæring, musikk- og kulturskole og skal fremme studentenes faglige og personlige danning. I tillegg kvalifiserer utdanningen for annet opplærings- og formidlingsarbeid knyttet til faglig og kulturelt arbeid med barn, unge og voksne. Gjennom faglærerutdanningen i musikk, dans og drama skal studentene få en solid kompetanse innen ett av fagene musikk, dans eller drama, og kjennskap til de to andre kunstfagene.

Studiet retter seg mot et bredt spekter av faglige og pedagogiske oppgaver med elever i forskjellige aldersgrupper og i ulike læringsmiljø. Dette krever at faglæreren har innsikt i barn og unges oppvekst og bakgrunn, og kan tilpasse lærestoff og arbeidsmåter til elevenes forutsetninger og interesser. I samarbeid med klasselærere, foreldre/foresatte og andre skal faglæreren bidra til å skape kreative opplevelser og utfoldelsesmuligheter i et mangfoldig og flerkulturelt læringsmiljø. Faglæreren skal bidra til å realisere estetiske dimensjoner i opplæringen og kunne ta initiativ til samarbeid med ulike kulturinstitusjoner.

Gjennom hele studiet skal kunstnerisk utøvende og skapende virksomhet stå sentralt. Studiet skal være praksisbasert og yrkesrettet, det vil si at det skal ta utgangspunkt i kunstnerisk og kunstpedagogisk arbeid.

Gjennom utdanningen skal studentene utvikle

- *faglig kompetanse*: ha solide faglig ferdigheter, mestring og forståelse for kunstfaget
- *didaktisk kompetanse*: med utgangspunkt i aktuelle læreplaner og kunstfagets egenart kunne anvende kunstnerisk skapende og utøvende arbeid i ulike undervisnings- og opplærings situasjoner tilpasset elevenes ferdigheter og interesser og kunne legge til rette for tverrfaglig arbeid i ulike pedagogiske og kunstneriske sammenhenger
- *sosial kompetanse*: ha kulturelle og sosiale ferdigheter som setter dem i stand til å etablere og utvikle et lærende fellesskap, mestre de utfordringer som ligger i vårt flerkulturelle fellesskap, være lydhør for andres kulturuttrykk og kunne videreføre vår kulturarv
- *endrings- og utviklingskompetanse*: ha beredskap til å initiere og takle endring, arbeide selvstendig, kunne delta i utviklingsarbeid og styrke egen kompetanse
- *yrkesetisk kompetanse*: ha innsikt i opplærings systemets verdigrunnlag og samfunnsoppgaver, og en bevisst og reflektert holdning til yrkesetikk og utøvelsen av sin rolle som kunstpedagog

2.2 Oppbygging og organisering

Faglærerutdanning i musikk, dans og drama er et treårig studium som utdanner faglærere med henholdsvis musikk, dans eller drama som hovedområde. For å møte arbeidsmarkedets behov for faglærere med forskjellige typer kompetanse er det viktig at utdanningene kan ha ulik profil med muligheter for spesialisering og bredde. Studentenes valg av hovedområde og faglig profil i studiet avgjør hva slag lærerarbeid den enkelte faglærer blir særlig kvalifisert for. Dette innebærer at utdanningsinstitusjonene kan vektlegge enten spesialisering eller bredde innenfor valgområdet.

Faglærerutdanning i musikk, dans og drama er en treårig utdanning på 180 studiepoeng. Utdanningen omfatter en obligatorisk del på 160 studiepoeng og en valgbar del på 30 studiepoeng.

Utdanningens obligatoriske del består av

pedagogikk	30 studiepoeng
hovedområde enten musikk, dans eller drama	60 studiepoeng
fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid	30 studiepoeng
fagteori og støttefag	30 studiepoeng
praksis med et omfang tilsvarende 12-14 arbeidsuker integrert i studieenheter	

Utdanningens valgbare del består av

fordypning innen hovedområde eller ett av de to andre fagene	30 studiepoeng
--	----------------

Den valgbare delen kan bygge videre på og være en ytterligere fordypning eller et bredestudium innen det hovedområdet studenten har valgt. Valgfaget kan også være et studium i ett av de to andre fagene rammeplanen omfatter.

Planen for fagområdene pedagogikk og fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid er felles for de ulike fagene, mens hovedområde, fagteori og støttefag er spesifikt for henholdsvis musikk, dans og drama.

Innen kunstfaglig virksomhet blir ofte ulike kunstneriske uttrykksformer integrert. Hovedområde, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring skal derfor ha et felles faglig mål der kunstfagene egenart blir ivaretatt. Det er også viktig at det tverrfaglige arbeidet ses i sammenheng med hovedområde, fagdidaktikk og praksisopplæring.

Internasjonalisering

Institusjonene skal legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiefag og lærerarbeid. Institusjonene skal også legge til rette for at studentene kan ta deler av utdanningen i utlandet. Det fastsettes vilkår for at studentene får godkjent oppholdet som en del av fagstudiet.

Opptakskrav

Grunnlag for opptak til faglærerutdanning i musikk, dans og drama er generell studiekompetanse. I tillegg kan institusjonen gi regler om prøve i dokumenterte kunnskaper og ferdigheter i studentens hovedområde i samsvar med den forskrift om opptak departementet har gitt med hjemmel i universitets- og høgskolelovens § 37.

2.3 Praksisopplæringen

I faglærerutdanningen i musikk, dans og drama er fagstudium, fagdidaktikk og veiledet praksisopplæring integrert slik at kunnskap utvikles på flere arenaer. I praksisopplæringen blir studentene kjent med de krav og utfordringer som stilles til læreren. Der prøver de ut og bearbeider sine faglige og didaktiske kunnskaper. Erfaringer og problemstillinger fra praksisfeltet er sentrale utgangspunkt for fagstudiene. Institusjonene legger til rette for didaktisk refleksjon ved at studenter, faglærere og øvingslærere drøfter studentenes praksiserfaringer og ulike syn på kunnskap og læring. Til sammen skal det integrerte studiet bidra til å utvikle kyndighet innen hele arbeidsområdet for læreren.

Institusjonene lager, i samarbeid med representanter for praksisfeltet, en plan for praksisopplæringen som bygger på målene for de enkelte fagstudiene og for utdanningen som helhet. Planen skal vise hvordan praksisopplæringen er organisert i og utenom faste perioder, og hvordan progresjonen er sikret gjennom studieløpet. Den skal tydeliggjøre ansvaret faglærere, studenter og praksisskoler sammen har for planlegging, gjennomføring og bearbeiding av praksiserfaringene. Praksisopplæringen skal omfatte arbeidsinnsats

tilsvarende 12-14 uker, være veiledet og foregå i en autentiske yrkessituasjon med elever. Studentene skal ha vurdering med karakteruttrykk bestått/ikke bestått i hver praksisperiode.

Praksisopplæringen skal legges opp slik at studentene

- får variert erfaring fra grunnskole, videregående opplæring , musikk- og kulturskole og andre aktuelle praksisfelt
- får trening i å legge til rette utviklende læringsmiljø for ulike grupper elever
- gjør seg nytte av yrkesbasert veiledning og reflekterer over didaktisk kunnskap i og på tvers av fag/fagområde
- arbeider i læringsmiljø der de legger til rette for tilpasset opplæring
- tilrettelegger opplæring for elever med ulik kulturell bakgrunn
- utvikler kompetanse i å lede elever og samarbeide med kolleger
- samarbeider med foreldre/foresatte og andre med ansvar for barns oppvekstmiljø
- får erfaring med praksisfeltet som arena for forsøks- og utviklingsarbeid
- analyserer praksiserfaringene i lys av teori og aktuelle læreplaner og egne erfaringer med elever

2.4 Prinsipper for arbeids- og vurderingsformer

Institusjonene har ansvar for at studentene får erfaring med yrkesrelevante arbeids- og vurderingsformer. Faglærerutdanning i musikk, dans og drama forutsetter lærersamarbeid i planlegging og gjennomføring av studiet. Oppgaver og dokumentasjonsformer skal gi sammenheng mellom fagstudiet, fagdidaktikk, pedagogikk og praksisopplæring.

Arbeidsformene skal legges opp slik at studentene

- erfarer samspill mellom kunstpedagogisk erfaring i praksisfeltet, arbeid og teori på eget hovedområde, fagdidaktikk og pedagogikk
- deltar aktivt i planlegging, gjennomføring og vurdering av de ulike delene av utdanningen
- arbeider med fagets kunstneriske dimensjon og blir utfordret til estetiske opplevelse og erkjennelse, til skapende framføring og formidling for ulike mottakergrupper
- blir utfordret til å være faglig nysgjerrige og kreative, hente kunnskap fra ulike kilder og vurdere disse kritisk og selvstendig
- får erfaring med utviklingsarbeid innenfor fagene og i praksisfeltet
- får kunnskap om og erfaring med tverrfaglig arbeid, og med IKT og andre arbeidsredskap
- bearbeider yrkesetiske spørsmål

Vurderingsformene skal legges opp slik at studentene

- møter varierte vurderingsformer som er tilpasset mål og arbeidsformer i studiet
- får vurdering både underveis og til slutt i studiet
- ser sammenheng mellom praksis og teori i faget sitt og mellom fag i tverrfaglig kunstpedagogisk arbeid
- får veiledning og støtte i sin læring og personlige utvikling

2.5 Fra rammeplan til fagplan

Rammeplanen utgjør et forpliktende grunnlag for høyskolen som institusjon, for ansatte, studenter og praksisskoler. På dette grunnlaget utvikler institusjonene, i samarbeid med studenter og praksisskoler, en fagplan for studiet. Planen skal gi informasjon om studiet som helhet, med plan for praksis, planer for enkeltfag/fagområder og for tverrfaglige emner og perspektiver. Listen nedenfor angir hva institusjonens plan for studiet skal ivareta.

Om studiet

- hva studiet kvalifiserer for
- utdanningens organisering og faglærerutdanningens egenart og profil
- veiledning og vurdering
- vilkår for fritak og innpassing av studier, også for studier tatt i utlandet
- plan for praksisopplæringen
- studentenes medvirkning i utviklingen av studiet
- skikkethetsvurdering med henvisning til lov og forskrift

Planer i enkeltfag/fagområder

- faglig og fagdidaktisk innhold, organisering og arbeidsformer, vurdering og praksis
- det flerkulturelle og det internasjonale perspektivet
- tilpasset opplæring for alle
- samarbeid med foreldre og foresatte og andre med ansvar for barn og unges oppvekstmiljø
- likestillings- og kjønnsperspektivet

På tvers av fag/fagområder

- opplæringen i fagene skal samlet dekke de fem kompetanseområdene jf. kap.1.2 og 2.1
- tverrfaglige emner: den flerkulturelle skolen, mobbing, rusproblem, barn og unge i krise (sorg, overgrep, omsorgssvikt, krigstraumer)
- IKT som hjelpemiddel for kommunikasjon og læring
- læreren som leder og samarbeidspartner
- samarbeid mellom teori og praksis og mellom fagene
- samarbeid mellom skole/skolefritidsordning, musikk- og kulturskoler og andre kulturinstitusjoner i nærmiljøet

Kapittel 3

PLANER FOR FAG OG FAGOMRÅDER

Innledning

Dette kapitlet skal leses i sammenheng med kapittel 1 og 2. Fagplanutviklingen ved den enkelte institusjon krever at en tar inn elementer fra de foregående kapitlene.

Hvert fag er først beskrevet ut fra sitt formål og sin egenart. Dernest er det stilt opp tre faglige målområder. Innenfor målområdene er det formulert mål for studiet.

I den lokale fagplanen skal målene i rammeplanen konkretiseres, og en skal få fram hvordan en legger opp arbeidet for å nå de mål som er satt for opplæringen. Prinsipper og retningslinjer for utforming av fagplaner er formulert i kap. 2.5.

3.1 Pedagogikk

Formål og egenart

Pedagogikk er et mangesidig fag og omfatter delområder som idéhistorie, didaktikk, filosofi, psykologi og sosiologi. Faget inngår som en profesjonsdannende og sammenbindende komponent i faglærerutdanningen. Pedagogikk skal bidra til at studentene utvikler kunnskap om læring og om lærerens og elevenes arbeid, slik at de kan legge grunnlaget for et godt læringsmiljø innenfor fagene. Faget skal også bidra til økt forståelse for de enkelte fagområdene musikk, dans og drama, og for tverrfaglig arbeid med fagene i opplæring og oppdragelse.

Det sentrale i faget pedagogikk er relasjonen mellom lærer, elev og lærestoff. For å kunne skape grunnlag for en slik relasjon må studiet stimulere til personlig vekst, utvikling og yrkesetisk bevissthet. Slik blir pedagogikk et dannelsesfag som skal gjøre studentene i stand til å arbeide i et framtidig foranderlig faglig landskap preget av kompleksitet og mangfold.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Læreren, eleven og opplæringen

Studentene skal

- kunne analysere enkeltelevers og elevgruppers læringsprosess i lys av ulike teoretiske perspektiver, og bruke denne kunnskapen til å legge til rette et inkluderende læringsmiljø for alle, også for elever med behov for spesialundervisning
- kunne planlegge, gjennomføre, vurdere og reflektere kritisk over opplæring, både innenfor og på tvers av fagområder og for elever i ulik alder og med ulike forutsetninger
- kunne begrunne og reflektere over egne valg i lys av læreplanverk, yrkesetikk, relevant teori og erfaringer
- kunne diskutere og analysere grunnleggende didaktiske spørsmål knyttet til sosialt og kulturelt mangfold
- kunne bidra til å identifisere og avhjelpe lærevesker og til å skape et inkluderende miljø for de som trenger særlig hjelp og støtte
- ha kunnskap om betydningen av estetisk erfaring for barns utvikling
- kunne motivere og legge til rette for den enkeltes skapende og utøvende utvikling og lede elevenes arbeidsfellesskap

Læreren og eleven i organisasjonen

Studentene skal

- ha kunnskap, innsikt og ferdigheter i å kommunisere med elever, foreldre/foresatte, kolleger, ledelse og andre som har ansvar for barns oppvekstmiljø og kunne bruke disse ferdighetene til å legge til rette for et utviklende læringsmiljø
- være bevisst eget og kollegers fag-, kunnskaps- og læringssyn og forholdet mellom pedagogisk grunnsyn, opplæringens mål og skolens/virksomhetens praksis

- kunne analysere og vurdere skolen og musikk- og kulturskolen som organisasjon fra ulike perspektiver og være rustet til gå inn i et samarbeid om organisasjonens virksomhet og utviklingsarbeid
- gjennom forsøks- og utviklingsarbeid ha utviklet kunnskap, ferdigheter og innsikt i hvordan ulike analysemetoder kan brukes for å studere både egen og skolens praksis og behov for pedagogiske utviklingstiltak
- sammen med kolleger kunne gi omsorg og hjelp til barn i krise og kritisk vurdere og gjennomføre tiltak i forbindelse med atferdsproblem som for eksempel mobbing og rusmisbruk
- kunne analysere ulike kartleggingsprøver og resultatoversikter som brukes i evaluering av skolen, lærerne eller elevene

Læreren og eleven i samfunnet

Studentene skal

- kunne forstå endringer i lærer- og elevrollen ut fra et historisk, filosofisk og samfunnsmessig perspektiv og reflektere over hvordan disse rollene endrer seg i takt med samfunnsendringene
- være seg bevisst hvordan samfunnsutviklingen preger og preges av barne- og ungdomskulturen og barn og unges opplærings- og oppvekstsituasjon
- kjenne til hvilken forpliktelse læreren har i forhold til skoleverkets lover og læreplaner
- forstå skolens plass i lokalsamfunnet, kunne bruke lokalsamfunnet som læringsarena og samarbeide med andre institusjoner og personer for å realisere et variert og tilpasset opplæringstilbud
- ha kunnskap om og innsikt i pedagogikkfagets røtter, vitenskapelige basis og de muligheter som knytter seg til møtet mellom teori og praksis i opplæring innenfor estetiske fagområder
- kunne diskutere yrkesetiske dilemmaer i lys av forholdet mellom egen undervisning, elevenes læring og foreldre/foresattes holdning og handling

3.2 Fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid

Formål og egenart

Studiet i fagdidaktikk omhandler spørsmål og problemstillinger i møtet mellom fagstudier, pedagogikk og praksisopplæring. Fagdidaktikk er med på å binde studiet sammen og knytter praktisk og teoretisk lærestoff til arbeidet med undervisning og læring i skole og frivillig opplæring. Innholdet i fagdidaktikken må ses i relasjon til valgt yrkesprofil og det enkelte kunstfaget.

Kunstfagdidaktikk omfatter grunnlagstenkning og refleksjon om det å undervise i kunstfag og iverksette og delta i ulike typer kunstpedagogisk virksomhet for barn, unge og voksne. De ulike kunstfagene kan betraktes ut fra et felles estetisk teorigrunnlag, en felles forståelse av nødvendigheten av kunstnerisk skapende arbeid. Kunnskap om felles teorigrunnlag er en viktig forutsetning for å kunne sette det enkelte kunstfaget inn i en sammenheng og en bredere forståelseshorison.

Musikk, dans og drama har vært integrert i felles kunstneriske uttrykksformer i ulike kulturer gjennom historien. I dagens planer for skoleverket og i musikk- og kulturskolen kommer dette til uttrykk gjennom tydelig vekt på tverrfaglig arbeid og gjennom tema- og prosjektarbeid.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Kunstfagsdidaktikk

Studentene skal

- være fortrolige med didaktiske og kunstfilosofiske grunnbegreper og kunne anvende disse i tenkning og argumentasjon omkring kunstpedagogisk virksomhet
- kunne gjøre rede for kunstartenes og kunstfagenes rolle og funksjon i skole, kultur og samfunn, både historisk og i samtids- og framtidsperspektiv
- kunne analysere og vurdere estetiske problemstillinger med tanke på undervisning av ulike målgrupper og kunne reflektere over og trekke praktiske konsekvenser av ulike syn på kunnskap
- kunne identifisere, formulere og drøfte aktuelle kunst- og kulturpolitiske problemstillinger
- forstå kunstfagene i et globalt, tverrkulturelt og tverrfaglig perspektiv slik at de har den inkluderende kompetanse som er nødvendig som lærere
- kjenne til, kunne vurdere, anvende og gjøre seg nytte av relevant vitenskapsteori og forskningsmetode

Musikk- dans- eller dramadidaktikk

Studentene skal

- kunne planlegge, gjennomføre og vurdere undervisnings- og formidlingsoppgaver i sitt kunstfag, og reflektere over premisser og begrunnelser for slik virksomhet
- kjenne og kunne analysere relevant lærestoff og tilpasse dette til elevenes interesser, evner, forutsetninger, kjønn og kulturelle bakgrunn

- kunne analysere, vurdere og utforme planer i sitt kunstfag
- beherske varierte undervisningsmetoder og arbeidsformer som er relevante i forhold til gjeldende planer i ulike skoleslag
- kunne møte utfordringer knyttet til kjønnsrollemønstre og flerkulturelle problemstillinger i et samfunn i rask utvikling

Tverrfaglig arbeid

Studentene skal

- ha innsikt i sin yrkesfunksjon som del av et kollegabasert samarbeid
- kunne anvende tverrfaglige perspektiver i tema- og prosjektarbeid der musikk, dans og drama og andre fag er sentrale forutsetninger for ulike kunstuttrykk
- ha grunnleggende kunnskap om og erfaring med de enkelte fagenes fundament slik at de kan planlegge, gjennomføre og vurdere prosjektarbeid med de tre kunstfagene musikk, dans og drama

3.3 Musikk

3.3.1 Musikk hovedområde - 60 studiepoeng

Formål og egenart

Fremveksten av et mangfoldig arbeidsliv innen skole- og kultursektoren har skapt nye utfordringer for framtidige musikk lærere både når det gjelder faglig kompetanse og pedagogisk og kunstnerisk formidlingsevne. Faglæreren i musikk må kunne arbeide med musikk som opplevelseselement og uttrykksmiddel i kunstnerisk og pedagogisk sammenheng. For å oppfylle disse kravene må læreren ha et høyt utøvernivå på ett hovedinstrument eller utvikle et godt nivå på flere instrumenter. Institusjonene kan derfor gi adgang til en spesialisering med konsentrasjon om ett hovedinstrument og et tilhørende biinstrument, eller en bredere variant med mindre grad av fordypning i ett hovedinstrument og med flere mer sidestilte biinstrumenter.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Hovedinstrument-/er

Studentene skal

- være gode utøvere på sitt instrument/sine instrumenter slik at de kan bruke disse på en skapende måte i undervisning og formidling
- ha innsikt i et bredt og allsidig repertoar som er relevant for den yrkesvirksomhet de forbereder seg på å møte
- kunne arbeide med tekniske og kunstneriske problemstillinger slik at de blir i stand til å innstudere, framføre og formidle musikk på høyt nivå
- være i stand til å tolke et register av notasjoner og anvisninger fra ulike stilepoker og sjangere, og omsette det i klingende musikk på en selvstendig måte
- kunne bruke kreative og selvstendige arbeidsmåter, herunder improvisasjon i solo og samspill
- ha elementære kunnskaper om instrumentets virkemåte, oppbygning og historiske utvikling
- ha innsikt i arbeidsfysiologiske grunnprinsipper

Biinstrument

Studentene skal

- kunne bruke piano eller annet akkordinstrument i ulike undervisnings-, akkompagnements- og ensembleoppgaver, og i eget arbeid med musikk
- ha tekniske og uttrykksmessige ferdigheter og bygge opp et repertoar i henhold til valgt yrkesprofilering
- mestre grunnleggende gehørspill og improvisasjon i solo og samspill

Samspill

Studentene skal

- kunne musisere sammen med andre og bygge opp god prøveteknikk i ulike typer ensembler
- ha evne til å koordinere egne musikalske intensjoner i samspill med andre
- kunne anvende kunnskaper om kreativitet og kreative prosesser i arbeid med å engasjere elevene i samspill
- ha kjennskap til relevant litteratur for ulike typer samspillgrupper, epoker og sjangere

Ensembleledelse

Studentene skal

- beherske grunnleggende ferdigheter i taktering og dirigering, og kunne lese, analysere og dirigere etter partitur
- kunne velge ut instrumenter og instruere ulike typer samspill i skole- og fritidsundervisning
- ha kjennskap til et allsidig repertoar for ulike typer ensembler, gjøre valg som passer for ulike elevgrupper, og arbeide med formidling av egne musikalske oppfatninger
- kunne arbeide med hensiktsmessige metoder for oppvarming og innstudering
- arbeide bevisst med å utvikle gode læringssituasjoner i ensemblet eller elevgruppa ved å stimulere de sosiale relasjonene aktørene imellom og bidra til å frigjøre den enkeltes musikalske evner i samspill med andre

Musikkformidling

Studentene skal

- kunne formidle musikk både klingende og verbalt for elever og andre publikumsgrupper
- planlegge og gjennomføre ulike typer konserter, deriblant skolekonserter
- gjennomføre prosjekter der framføring av musikk inngår i en uttrykksmessig helhet sammen med andre kunstformer

3.3.2 Fagteori og støttefag - 30 studiepoeng

Formål og egenart

Kjennskap til et bredt spekter av stilarter og sjangere er viktig for utøving, formidling og undervisning i musikk. Musikk fra ulike kulturer og tidsepoker skal settes inn i en sosial og historisk sammenheng. Faglæreren i musikk må ha bevissthet om byggesteinene i forskjellige typer musikk, og må kunne tilrettelegge musikk for ulik bruk.

Aktiv og bevisst lytting er en forutsetning for å utvikle gehør og klanglig forestillings- evne. Forståelse for hvorfor musikken klinger som den gjør, innsikt i musikkopplevelsens psykologi og kunnskap om musikalsk læring er viktige egenskaper for alle som skal undervise i musikkutøving.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Musikkhistorie og musikalsk analyse

Studentene skal

- ha innsikt i musikalsk stil innen ulike epoker og sjangere
- kunne bruke ulike musikkanalytiske metoder og beskrive musikk ut fra notasjon og klang
- kunne bruke relevant teknologisk utstyr og programvare

Komponering og arrangering

Studentene skal

- kunne bruke et bredt spekter av stilarter og sjangere i arbeid med bruksmusikk for skole og frivillig musikkopplæring
- kunne bruke ulike sats- og arrangementsteknikker for å skape og tilrettelegge musikk for ulike undervisningsoppgaver og brukergrupper
- kunne improvisere og bruke improvisasjon som grunnlag for komponering og arrangering
- kunne ta utgangspunkt i barn og unges egne musikalske uttrykk og preferanser som grunnlag for opplæring i arrangering og komponering
- kunne bruke relevant teknologisk utstyr og programvare

Lytting og gehør

Studenten skal:

- ha et bevisst musikalsk gehør og god auditiv forestillingsevne
- kunne lese musikk og skrive ned musikalske forløp i ulike stiler med variert rytmisk og melodisk kompleksitet
- kunne bruke aktuelle arbeidsformer innen lytting og gehørutvikling i pedagogisk arbeid med elever i ulik alder og med ulik ferdighet i musikk
- ha innsikt i musikkens særlige kjennetegn, virkemidler og forutsetninger
- kunne bruke relevant teknologisk utstyr og programvare

3.3.3 Valgområde - 30 studiepoeng

Se kapittel 2.

3.4 Dans

3.4.1 Dans hovedområde - 60 studiepoeng

Formål og egenart

Dans som kunst- og kulturfag har et mangfold av funksjonsområder. Dans har gjennom hele menneskets historie hørt til i ulike situasjoner og områder i livet, fra en rituell funksjon til oppdragelse og terapi, fra sosialt samvær til oppvisning og kulturelt uttrykk. I dagens flerkulturelle Norge er dansens rolle i stadig utvikling, og dans kan oppleves og utøves både sosialt, som underholdning og som kunst.

I grunnskolen går dans inn som en markert del av kroppsøvningsfaget og musikkfaget. Dans representerer også en viktig ressurs i forestillinger, i tverrfaglige prosjekter og i arbeid med tverrkulturelle temaer. I videregående opplæring, i folkehøgskoler, i musikk- og kulturskoler og i amatørbevegelsen har dans en framtrædende plass.

For å kunne undervise i dans på ulike områder innenfor opplæringssystemet er det nødvendig med en helhetlig forståelse for faget. Faglærere i dans skal ha gode utøvende og skapende ferdigheter og en reflektert forståelse for den estetiske, erkjennende og skapende dimensjonen. Praktisk erfaring med eget kunstnerisk arbeid står sentralt i utviklingen av slike ferdigheter.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Skape dans

Studentene skal

- kunne bruke improvisasjon som redskap og metode i eget skapende arbeid og i opplæring i dans
- forstå og kunne ta i bruk koreografiske verktøy, prinsipper og prosesser i eget skapende arbeid og kunne anvende dette i skapende og pedagogisk arbeid med elever
- kunne gi form til mindre koreografiske arbeider, både solo og for små grupper
- kunne anvende kunnskaper om kreativitet og kreative prosesser i arbeid med å engasjere elevene i den koreografiske prosessen
- kunne anvende kunnskaper om lyd/musikk i arbeidet med å koreografere og kunne velge ut lyd/musikk til skapende dansearbeid med barn og unge
- kunne veilede barn og ungdom i skapende arbeid med dans
- kunne analysere og dokumentere egen kunstnerisk utvikling og kunstpedagogisk arbeid

Utøve dans

Studentene skal

- ha gode danseferdigheter, både teknisk- og uttrykksmessig
- kunne gjennomføre trening i danseklasser, egen trening og ha erfaringer med repertoar og framføringer, og kunne begrunne metodiske valg i formidling av slike ferdigheter

- beherske og kunne vise et bredt bevegelsesvokabular basert på sceniske danseteknikker og utfylt med betydelig erfaring fra andre danseformer og utforsking av egen bevegelse
- kunne vise sjangerforståelse innenfor både sceniske danseformer, norsk folkedans, og et utvalg av danseformer fra andre kulturer
- kunne analysere, drøfte og anvende kunnskaper om kroppen i bevegelse i ulike danseformer i arbeid med opplæring i dans
- kunne vurdere egen læring, sette seg mål, og arbeide for å forbedre sine danseferdigheter og sitt danseuttrykk
- være i stand til å tydeliggjøre sammenhenger mellom musikk og dans og vise evne til å ta musikalske valg i utøving av dans

Danseformidling

Studentene skal

- kunne lede og innstudere dans med stilforståelse, empati, og kulturell innsikt
- kunne ta i bruk lydutstyr, videoteknologi og IKT i sammenheng med dans og danseundervisning
- kunne anvende kunnskaper i musikk i innstudering av dans
- kunne planlegge, utvikle, gjennomføre og vurdere danseforestillinger for og med barn, ungdom og voksne
- kunne gi form til en danseforestilling med barn, unge og voksne som utøvere og deltakere i utvikling av forestillingen
- ha kjennskap til bruk av lys, lyd og scenografi i koreografi- og teatersammenheng

3.4.2 Fagteori og støttefag - 30 studiepoeng

Formål og egenart

Studentene skal få en bred basis for sin framtidige yrkesfunksjon. En helhetlig forståelse for mennesket i bevegelse forutsetter innsikt i emner fra mange fagområder. Det er viktig at studentene utvikler et kritisk perspektiv basert på kunnskap fra ulike relevante disiplinområder innenfor dansevitenskap. Allsidige kunnskaper og reflekterte holdninger er nødvendig for å kunne undervise i og vurdere trening for begge kjønn, ulike aldersgrupper og for elever med ulike forutsetninger, ambisjonsnivå og ulik kulturell bakgrunn.

Forståelse av musikkens nære forhold til og betydning for dans bygges opp gjennom teoretisk og praktisk arbeid med musikk i forhold til dans. Praktisk erfaring med levende musikk er vesentlig både som akkompagnement i egen undervisning og i sammenheng med skapende arbeid og tverrfaglige prosjekter.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Danseteori

Studentene skal

- ha god forståelse for dansens rolle i samfunnet, også i andre kulturer

- forstå dans som kunst- og kulturfag i en historisk kontekst og gjøre rede for hovedtrekk i utviklingen av dans som kunstart
- kunne analysere ulike danseformer og stiler og kunne anvende analysen i opplæring av elever i ulik alder og med ulike forutsetninger og kulturell bakgrunn
- kunne tolke, analysere og gi estetisk vurdering av elevers koreografiske arbeid og av profesjonell dansekunst
- kunne sammenligne, drøfte og analysere kunstarten dans sett i lys av kulturelle og sosiale endringer

Treningslære og bevegelsesanalyse

Studentene skal

- kunne anvende kunnskaper om funksjonell anatomi og bevegelseslære, treningslære og motorisk utvikling i opplæring i dans for barn, unge og voksne
- kunne anvende kunnskaper om bevegelsesanalyse og forskning i alternative treningsformer i opplæring i dans

Musikk i forhold til dans

Studentene skal

- kunne analysere musikkens form, rytme og dynamikk og benytte relevant musikkterminologi som grunnlag for undervisning i dans og for egen koreografi
- kunne anvende kunnskap om ulike musikkformer, stiler og epoker ved valg av musikk til koreografi, til tema- og prosjektorganisert arbeid og annen undervisning
- kunne stimulere barn og unges danseutfoldelse og rytmefølelse gjennom bruk av perkusjonsinstrumenter
- kunne samarbeide med musiker om akkompagnement til undervisning i dans og skapende, scenisk arbeid

3.4.3 Valgområde - 30 studiepoeng

Se kapittel 2.

3.5 Drama

3.5.1 Drama Hovedområde - 60 studiepoeng

Formål og egenart

Faglærerstudiet i drama skal gi en grunnleggende innføring i teaterkunsten og i dramapedagogikken. Drama og teater både som kunstfag, som virkemiddel og metode i opplæring danner grunnlaget for studiet. Drama representerer en viktig ressurs som arbeidsmåte i fagene i grunnskolen, i tverrfaglige prosjekter og i arbeid med tverrkulturelle temaer. I videregående opplæring, i folkehøgskoler, i musikk- og kulturskoler og i amatørbevegelsen har drama en framtrædende plass.

Drama og teater representerer forskjellige sider og arbeidsmåter ved kunstfaget, og er de sentrale områdene for faglærerutdanningen. Teaterkunsten og dramapedagogikken inneholder mange ulike disipliner og kompetanser. Innenfor hovedområdet er det derfor naturlig å gi en grunnleggende innføring i et bredt spekter av de ulike sidene ved faget.

For å kunne tilrettelegge drama- og teaterundervisning må faglæreren være trygg på sin egen uttrykksevne, og ha grunnleggende kjennskap til de forskjellige sidene ved teaterproduksjon og ulike former for dramaprojekt.

Å lede drama- og teaterarbeid krever personlig egnethet og innsikt i dramapedagogiske arbeidsmåter så vel som kunnskap om teatrets konvensjoner og historie. Det er også viktig å kunne bruke praktisk dramaturgi for å utvikle evnen til å analysere og vurdere forholdet mellom dramatisk tekst og scenisk tekst i en forestilling.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Teater og dramatisk spill

Studentene skal

- ha innsikt i og erkjennelse om teater som kunst, og drama som kunstpedagogisk arbeidsmåte
- kunne bruke kroppen og stemmen og gjennom det ha grunnleggende kjennskap til forskjellige dramatiske uttrykksformer
- kunne anvende lek og improvisasjon som elementer i teaterproduksjon
- kunne delta i utviklingen av egne forestillinger, vurdere og analysere teaterforestillinger rettet mot barn og unge
- kjenne grunnleggende sider ved teaterets virkemidler, kunne sette opp og lede en teaterproduksjon med barn og unge eller voksne, og kunne forholde seg analyserende og reflekterende til denne

Lek og drama

Studentene skal

- kunne anvende ulike dramatiske uttrykksformer og dramaforløp for å utforske etiske og estetiske sider ved et lærestoff
- kunne identifisere de spesielle behovene og styrkene som ligger i en gruppe og gi drama- og teateropplæring som passer for gruppens nivå og som tilfredsstiller deres behov

- kunne bruke teater og dramatisk spill i utviklingen av flerkulturelt fellesskap, inkluderende holdninger og perspektivtaking
- kunne bruke dramatisk spill for å sette fokus på og drøfte problemer i barn og unges hverdag

Teaterformidling

Studentene skal

- kunne lede og veilede grupper i drama- og teaterarbeid
- kjenne til og kunne forholde seg skapende til forskjellige dramaturgiske og andre formmessige problemstillinger innenfor drama- og teaterarbeid
- kunne anvende, analysere og vurdere drama- og teaterfaglig arbeid med barn og unge
- kunne gjennomføre drama- og teaterarbeid med idé, tema eller tekst som utgangspunkt
- kunne gi form til en teaterforestilling med barn, unge og voksne som utøvere og deltakere i utvikling av forestillingen

3.5.2 Fagteori og støttefag - 30 studiepoeng

Formål og egenart

Drama og teater er fagområder med høy grad av refleksjon og teoridanning. Studieområdet har som målsetting å gjøre studentene i stand til å vurdere sitt eget og andres pedagogiske arbeid i en større samfunnsmessig og kunstpolitisk sammenheng, samtidig som det skal gi studentene en bred basis for deres framtidige praksis som lærere.

Dramafagets historie og teori med utvalgte teaterhistoriske og teatervitenskapelige emner er grunnleggende for å kunne sette arbeidet inn i en forståelsesramme. Det er viktig å ha et undersøkende perspektiv og det legges vekt på både personlige erfaringer fra kunst og pedagogikk og litteraturstudier.

For å arbeide med teater må studentene skaffe seg grunnleggende kjennskap til noen av de viktigste sceniske hjelpedisiplinene, og forholde seg til dans og musikk som elementer i sceniske produksjoner og i undervisning.

Målområder

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring og didaktisk refleksjon.

Drama- og teaterteori

Studentene skal

- ha innsikt i og forståelse for dramafagets historie og teorigrunnlag, og kunne se sammenhenger mellom teori og praksis
- ha praktisk og teoretisk innsikt i teatrets teorigrunnlag og historiske utvikling
- ha god forståelse for teaterets rolle i samfunnet, også i andre kulturer
- ha god kjennskap til dramatik og til ulike sjangere og stiler i teatret, og kunne sette et kunstnerisk produkt inn i en større samfunnsmessig sammenheng
- kunne sammenligne, drøfte og analysere ulike teateruttrykk, og kunne se disse i lys av kulturelle og sosiale forhold

Scenografi, lys og lyd

Studentene skal

- ha grunnleggende kjennskap til et bredt spekter av ulike sceniske virkemidler
- beherske noen viktige prinsipper for å skape scenografiske løsninger til ulike drama- og teaterformål
- kunne bruke lys, lyd og scenografi i koreografi- og teatersammenheng
- ha grunnleggende kjennskap til kostymebruk og rekvisittbehandling
- kunne benytte alternative uttrykksformer som performance og radioteater

Musikk og dans i teaterarbeidet

Studentene skal

- kunne anvende kunnskap om ulike musikk- og danseformer, stiler og epoker ved valg av musikk og dans til scenisk arbeid med tema og prosjekt og i annen undervisning
- kunne anvende kunnskaper om bevegelsesanalyse og ulike treningsformer i utvikling av kroppen som uttryksmiddel
- kunne analysere musikkens form, rytme og dynamikk og benytte relevant musikkterminologi som grunnlag for undervisning i drama og teater og i egne forestillinger
- kunne samarbeide med musikere og dansere i skapende, scenisk arbeid

3.5.3 Valgområde - 30 studiepoeng

Se kapittel 2

FORSKRIFT FOR RAMMEPLAN FOR FAGLÆRERUTDANNING I MUSIKK, DANS OG DRAMA

Fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 3. april 2003 med hjemmel i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler § 46 nr.4.

§ 1 Organisering og innhold

Faglærerutdanning i musikk, dans og drama er en treårig utdanning (180 studiepoeng). Utdanningen omfatter en obligatorisk del på 160 studiepoeng og en valgbar del på 30 studiepoeng.

Utdanningens obligatoriske del består av	
pedagogikk	30 studiepoeng
hovedområde, enten musikk, dans eller drama	60 studiepoeng
fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid	30 studiepoeng
fagteori og støttefag	30 studiepoeng
praksis som integrert del av studieenheter på 12-14 arbeidsuker	

Utdanningens valgbare del består av
fordypning innen hovedområdet eller ett av de to andre fagene 30 studiepoeng

Studiet gir grunnlag for tildeling av graden bachelor - faglærerutdanning i henholdsvis musikk, dans eller drama.

§ 2 Fastsetting av fagplan

Bestemmelser om faglig innhold, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger utover det som følger av rammeplanen, fastsettes av institusjonens styre og tas inn i en fagplan.

§ 3 Praksisopplæring

- Utdanningen må omfatte praksisopplæring i 12-14 uker som en integrert del av de ulike studieenheter. Institusjonen fastsetter lengden på hver praksisperiode.
- Studenten skal få en formell vurdering etter hver praksisperiode uttrykt med karakteren bestått/ikke bestått. Dersom studenten ikke består en praksisperiode, kan samme periode bare gjennomføres en gang til. Etter avsluttet praksis gis det en avsluttende vurdering uttrykt med karakteren bestått/ikke bestått.

§ 4 Skikkethetsvurdering

Høgskolen skal vurdere om en student er skikket for læreryrket, jf. universitets- og høyskoleloven § 42.b og forskrift gitt av departementet.

§ 5 Eksamensbestemmelser

Eksamen organiseres og gjennomføres etter den eksamensforskrift som er fastsatt av høgskolen.

§ 6 Vitnemål

Det utstedes et vitnemål for bachelor - faglærerutdanning henholdsvis i musikk, dans eller drama. Vitnemålet skal omfatte alle studieenheter som inngår i studiet, og påføres de karakterer som er oppnådd.

§ 7 Fritak fra eksamen eller prøve

Eksamen eller prøve som ikke er basert på rammeplan for faglærerutdanning for musikk, dans og drama kan gi grunnlag for fritak, jf. § 49 i universitets- og høyskoleloven. Utdanning som skal gi grunnlag for fritak, må i hovedtrekk samsvare med rammeplanen for tilsvarende studieenhet.

§ 8 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 01.08.03. For studenter som startet studiet før høsten 2003, gjelder tidligere rammeplaner med tilhørende forskrift.